

TERMÉKGYÁRTÁS SORÁN FIGYELEMBE VEENDŐ TŰZ, – MUNKA-EGÉSZSÉG- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI ELŐÍRÁSOK

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön mint vállalkozó kézműves műhelyt kíván működtetni. A termékgyártás konkrét feltételeinek biztosítása mellett fontos feladat a tűzvédelmi, munka-egészség- és környezetvédelmi előírások, szabályozások figyelembevétele.

A tűzvédelmi, munka-egészség- és környezetvédelmi előírások felelősségteljes betartása a biztonságos munkavégzés alapfeltétele.

Ezek alapján Önnek mint vállalkozónak tisztában kell lennie az alábbi kérdéskörökkel:

Melyek a tűzvédelem legfontosabb feladatai?

Milyen munka-egészségvédelmi szempontok vonatkoznak a munkáltatóra és a munkavállalóra?

Melyek a környezetvédelem legfontosabb területei?

Milyen jogszabályi háttér kapcsolódik ezekhez a területekhez?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

TŰZVÉDELEM

1. Alapfogalmak

Tűz: időben, térben nem szabályozott égési folyamat, amely veszélyt jelent az életre, testi épségre, anyagi javakra.

Tűzvédelem: tüzesetek megelőzése érdekében végzett szervezett tevékenység, tűzoltási feladatok ellátása, tűzvizsgálat, valamint ezek feltételeinek biztosítása.

Tűzveszélyes tevékenység: az a tevékenység, amely a környezetében lévő éghető anyag gyulladási hőmérsékletét, lobbanáspontját meghaladó hőmérséklettel és/vagy nyílt lánggal, parázslással, szikrával jár.

Veszélyességi övezet: a helyiségben vagy a szabadterben lévő anyagnak, gépnek, berendezésnek tűzvédelmi szempontból önállóan értékelendő környezete, térrésze.

2. Gazdálkodó szervezetek feladati, kötelességei a megfelelő tűzvédelem megteremtése érdekében

A tűzvédelmi törvény¹ értelmében a **gazdálkodók legfontosabb feladatai:**

- Önmaguk kötelesek gondoskodni a tevékenységükkel kapcsolatos tűzvédelemről
- Megfelelő biztonságot kell nyújtaniuk azoknak, akiket foglalkoztatnak
- Rendeltetésszerű működésük során ne jelentsenek tűz- és robbanásveszélyt a környezetükre
- Az általuk létrehozott termékek, illetőleg szolgáltatásaik – ha azokat megfelelően veszik igénybe – ne veszélyeztessék a fogyasztót
- Teremtsék meg a tevékenységük során keletkezhető tűz és műszaki baleset észlelésének, jelzésének, eloltásának, elhárításának szervezeti, szervezési, személyi és tárgyi feltételeit

Az üzemeltető, tulajdonos, fenntartó tűzvédelmi kötelezettségei:

Alakítsa ki a tűzvédelemről történő gondoskodás stratégiáját, amelyben minimum követelmény a hatályos tűzvédelmi előírások megtartása. A biztonsági stratégia tartalmának kialakításának során összhangot kell találni a biztonságos működés és a gazdálkodó szerv gazdasági, piaci érdekei között.

Mérje fel, vegye számba a működése során reálisan előfordulható tűzvédelmi, biztonsági kockázatokat.

A legalapvetőbb tűzkockázati elemek értékelése, a létesítmények **tűzveszélyességi osztályba** sorolása. A besorolás függ a munkavégzés típusától, helyiségekben található anyagoktól, melyek alapján öt fokozat különíthető el:

- „Fokozottan tűz- és robbanásveszélyes” – jelzése: „**A**”
- „Tűz- és robbanásveszélyes” – jelzése: „**B**”
- „Tűzveszélyes” – jelzése: „**C**”
- „Mérsékelten tűzveszélyes” – jelzése: „**D**”
- „Nem tűzveszélyes” – jelzése: „**E**”

---

¹ 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

Tűzveszélyes helyek jelzésére a helység bejáratánál jól látható helyen a tűz- és robbanásveszélyre, valamint a vonatkozó előírásokra figyelmeztető és tiltó rendelkezéseket tartalmazó piktogramot, táblát, feliratot kell elhelyezni.

A létesítményben, helyiségben csoportosan elhelyezett **elektromos kapcsolók** funkcióját és a feszültség értékét, valamint a ki- és bekapcsolás helyzetét eltávolíthatatlan felirattal kell jelölni. Az áramtalanító főkapcsolóra szintén ezek az előírások vonatkoznak.

A gazdálkodóknak, ha ötnél több munkavállalót foglalkoztatnak **Tűzvédelmi Szabályzatot** kell készíteniük, amelynek a 30/1996 (XII.6.) BM rendeletben meghatározott esetekben mellékletét képezi a **Tűzriadó Terv**

A munkáltató köteles gondoskodni a munkavállalói, illetőleg a munkavégzésben részt vevő családtagjai **tűzvédelmi oktatásáról** és rendszeres továbbképzéséről, valamint arról, hogy azok a munkakörükkel, tevékenységükkel kapcsolatos tűzvédelmi ismereteket a foglalkoztatásuk megkezdése előtt elsajátítsák, a tűz esetén végzendő feladataikat megismerjék. A dolgozónak meg kell ismernie a tűzvédelemmel kapcsolatban a jogszabályok által biztosított jogokat és kötelezettségeket, a belső előírások, utasítások rá vonatkozó rendelkezéseit, a biztonságos munkavégzés tűzvédelmi vonatkozásait, a munkájával, munkahelyével összefüggő ártalmak, veszélyek elhárításának módját, az alkalmazott anyagok, eszközök tűzvédelmi jellemzőit, a tűzvédelmi, elsősegély-nyújtási ismereteket.

3. A tűzoltás

A tűzoltás legelemibb alapja az égési folyamat feltételei közül (az éghető anyag, az oxigén és a gyulladási hőmérséklet) valamelyik kivonása az eseménysorból, és így az égési folyamatot megszakítva végrehajtani magát a tűzoltást.

Teendők tűz esetén:

- őrizzük meg a nyugalmunkat
- ne veszítsük el a fejünket
- ne essünk pánikba
- ne sodorjunk másokat veszélybe
- higgadtan, határozottan cselekedjünk
- a tűzoltóság riasztása az alábbi telefonszámon. **105**

A **tűzjelzés** során a tűzoltóság részére megadandó információk:

- a tűz pontos helye (címe)
- mi ég, mit veszélyeztet
- a tűz jellemző mérete
- van-e életveszély, robbanásveszély
- nevünk és telefonszámunk

A tűzoltók megérkezéséig próbáljuk meg a tűzoltást megkezdeni a rendelkezésre álló eszközzel. A lehetőséghez mérten próbáljuk meg a veszélybe kerülteket menteni. Mindezen tevékenységeket úgy kell végezni, hogy közben önmagunkat ne sodorjuk veszélybe!

A tűz oltásánál figyelembe kell venni a tűz méretét, az égő anyag tulajdonságait és a rendelkezésre álló alkalmas eszközöket:

- éghető folyadékok tüze vízzel általában nem, de letakarással, elfojtással jól oltható
- kisebb méretű szilárd éghető anyagok égésénél is alkalmazható a letakarás, majd esetleg a nedves környezetbe helyezés
- letakarásra, elfojtásra minél vastagabb, alacsony műszáltartalmú anyagokat célszerű használni (pokróc, pléd...)
- elektromos berendezések tüzének oltását csak áramtalanítás után szabad elkezdni
- szilárd éghető anyagok tüzét a rendelkezésre álló vízforrásból nyert vízzel kezdjük el oltani
- a tűzoltó készülékek használata előtt mindig el kell olvasni a rajta lévő kezelési és használati útmutatót

A kikerkező tűzoltóknak biztosítsuk az épület megközelítését, a tűzcsapok és vízszerezési helyek hozzáférhetőségét. Segítsük a tűzoltók munkáját a rendelkezésünkre álló információkkal, az esetleges bent tartózkodók hollétéről, a közművek nyitó-záró szerelvényeinek helyéről.

1. ábra. A kikerkező tűzoltók számára biztosítsuk az épület megközelítését?

4. Tűzoltásra szolgáló eszközök

A megelőzés fontos része a megfelelő **tűzoltó készülék** kiválasztása. Egy létesítményen belül többfajta tűzoltó készülék elhelyezésére is szükség lehet attól függően, hogy milyen az éghető anyagok fizikai és égési jellemzője. Ez utóbbiak alapján az alábbi **tűzosztályok** különíthetők el:

---

² Forrás: <http://firetrucks.uw.hu/kepek/vizszallitok>

- "A" tűzosztály: szilárd, általában szerves eredetű olyan anyagok tüze, amely lángolás és/vagy izzás kíséretében égnek. (fa, papír...)
- "B" tűzosztály: folyékony, vagy hő hatására cseppfolyóssá váló anyagok tüze (benzin, festék, zsír...)
- "C" tűzosztály: éghető gázok tüzei (PB, acetilén...)
- "D" tűzosztály: fémek, ötvözetek tüzei (alumínium, magnézium...)

A jól megválasztott tűzoltó készülékkel a kezdődő tűz kezdeti stádiumban megfékezhető, így elkerülhető a nagyobb anyagi kár kialakulása.

A tűzoltó készüléket jól láthatóan, könnyen hozzáférhetően a veszélyeztetett hely közelében kell elhelyezni és állandóan használható, üzemképes állapotban tartani.

Tűzoltó készülékek elhelyezéséről az Országos Tűzvédelmi Szabályzat (a 35/1996. (XII. 29.) BM rendelet) rendelkezik. A tűzoltó-technikai eszközt, készüléket, felszerelést és anyagot jogszabály előírásai szerint, azok hiányában félévenként kell ellenőrizni, ennek hiányában nem tekinthető üzemképesnek. A tűzoltó készülék kezelését a dolgozóknak gyakorlati foglalkozáson kell elsajátítaniuk.

Készüléktípusok az oltóanyagok szerint:

- Vízzel oltó
- Habbal oltó
- Porral oltó
- Széndioxiddal oltó

2. ábra. Széndioxiddal oltó készülék³

³ Forrás: <http://admin.hesztiadebrecen.hu/upload/Image/gloria-tuzolto-keszulekek>

TERMÉKGYÁRTÁS SORÁN FIGYELEMBE VEENDŐ TŰZ, – MUNKA-EGÉSZSÉG- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI ELŐÍRÁSOK

A hordozható tűzoltó készülékek a kezdődő tüzek oltására alkalmasak. Üzemképes állapotban tömege max. 20 kg lehet.

A tűzvédelmi feladatok fontosabb jogszabályai:

- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.
- 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról.
- 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet a tűzvédelmi szabályzat készítéséről.
- 116/1996. (VII. 24.) Korm rendelet a tűzvédelmi bírságról.
- 22/2009. (VII. 23.) ÖM rendelet a tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítvány beszerzésére vonatkozó szabályokról
- 261/2009. (XI. 26.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről és a tűzvédelmi hatósági tevékenység részletes szabályairól.

MUNKAVÉDELEM

A munkavédelem feladata:

A szervezeten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása

A munkakörülmények humanizálása

A munkabalesetek és a foglalkozással összefüggő megbetegedések megelőzése

Alapelve: "A Magyar Köztársaság területén munkát végzőknek joguk van a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez."⁴

A munkavédelem hatálya kiterjed minden szervezett munkavégzésre, függetlenül attól, hogy az milyen szervezeti vagy tulajdoni formában történik.

A munkakörnyezet olyan kockázatokkal járhat, amelyek hatást gyakorolhatnak a dolgozók egészségére, pszichés, fizikai és szociális állapotára. A kockázatok és a károk valamennyi munkaterületen elterjedtek, területenként eltérő súlyossággal. Ezért egyetlen szakmai tevékenység sem zárható ki észszerűen a biztonsági problémák köréből.

---

⁴ 1993. évi XCIII Törvény a munkavédelemről 1. § (2)

A munkavédelem két fő területre osztható: a **munkabiztonság** célja a munkabalesetek megelőzése munkavégzés közben, a **munkaegészségügy** a hosszabb távon kialakuló foglalkozási megbetegedések megelőzésére törekszik. Foglalkozási megbetegedés a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan egészségkárosodás, amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve; a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye.

A munkahelyi biztonság fontosabb összetevői:

- a munkahely szervezeti, gazdálkodási és kapcsolattartási kultúrája
- a dolgozók egyéni és kollektív képzettsége, odafigyelése és magatartása
- a munkakörnyezet, a gépek, berendezések, eljárások, szervezeti és műszaki körülmények

5. A munkáltató általános munkavédelmi kötelezettségei⁵

A munkáltató köteles felmérni, értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósításának módját – a jogszabályok és a szabványok⁶ keretein belül – a munkáltató határozza meg oly módon, hogy végrehajtásuk megfelelő védelmet nyújtson a munkavállalókon túlmenően a munkavégzés hatókörében tartózkodónak és a szolgáltatást igénybe vevőnek is.

A munkáltató kötelességei ezen felül:

- az emberi tényező figyelembevétele a munkahely kialakításánál, a munkaeszközök és munkafolyamat megválasztásánál
- a szükséges utasításokat és tájékoztatást kellő időben a munkavállalónak megadni
- rendszeresen meggyőződni arról, hogy a munkakörülmények megfelelnek-e a követelményeknek, a munkavállalók ismerik, illetve megtartják-e a rájuk vonatkozó rendelkezéseket
- a munkavégzés körülményeihez igazodó, munkaeszközöket biztosítani a munkavállalók részére
- a tudomására jutott rendellenességet haladéktalanul kivizsgálni, a szükséges intézkedéseket megtenni, az érintetteket értesíteni, és közvetlen veszély esetén a munkavégzést leállítani
- biztosítani a védőeszközök rendeltetésszerű használhatóságát, védőképességét, karbantartását, használatukat oktatni és megkövetelni

⁵ 1993. évi XCIII. tv. előírásai alapján

⁶ A munkavédelem alapvető szabályait a 1993. évi XCIII Törvény tartalmazza

- a munkavállalók megfelelő utasításokkal történő ellátása.
- szükség esetén kapcsolatfelvétel biztosítása a külső szolgálatokkal, szervekkel az elsősegély, az orvosi sürgősségi ellátás, a mentési és a tűzvédelmi feladatok ellátása érdekében
- a munkavállaló számára munkavédelmi oktatást nyújtani
- a veszélyességi osztályhoz és a munkavállalók létszámához igazodóan a rendeletben megjelölt időtartamra munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező személyt foglalkoztatni

6. A munkavállaló kötelezettségei, jogai⁷

A munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát.

3. ábra. A munkavállalók a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhetik munkájukat⁸

- A munkavállaló köteles munkáját úgy végezni, hogy ez saját vagy más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse
- a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően használni, karbantartási feladatokat elvégezni
- az egyéni védőeszközök rendeltetésének megfelelően használni
- a munkavégzéshez az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető ruházatot viselni
- munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani
- a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és alkalmazni
- a részére előírt orvosi vizsgálaton részt venni
- a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni
- a balesetet, sérülést, rosszulletet azonnal jelenteni

⁷ 1993. évi XCIII. tv. előírásai alapján

⁸ Forrás: http://ronkhaz.com/UserFiles/Image/Acsok_Harcsa_Hazzal

4. ábra. A munkavédelmi eszközöket rendeltetésüknek megfelelően kell használni⁹

A munkavállalónak joga van:

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeihez
- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretek megszerzéséhez
- a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelésekhez, munka- és védőeszközökhöz
- az előírt védőitalhoz, valamint tisztálkodó szerekhez és tisztálkodási lehetőségekhez
- megtagadni a munkavégzést, ha azzal életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné

A munkavállaló csak olyan munkára alkalmazható, amely munka ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik, foglalkoztatása az egészségét, testi épségét, fiatalkorú esetén fejlődését károsan nem befolyásolja, foglalkoztatása az utódaira veszélyt nem jelent, mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteteti, továbbá ha a munkára alkalmasnak bizonyult.

A munkavédelemre vonatkozó szabályok megtartásának elősegítését, valamint ellenőrzését munkavédelmi hatóság, az **Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség (OMMF)** látja el.

A munkavédelmi hatóság ellenőrzése kiterjed:

- a) a munkáltatók és munkavállalók egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel kapcsolatos feladatainak és kötelezettségeinek teljesítésére
- a munkahelyek létesítésére, a munkaeszközök üzemeltetésére, az alkalmazott technológiákra és anyagokra, valamint az egyéni védőeszközökre vonatkozó követelmények érvényesítésére

⁹ Forrás. <http://www.hrkiraly.hu/hegeszt>

- a munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések és fokozott expozíciós esetek kivizsgálására, bejelentésére, nyilvántartására, valamint megelőzésére tett intézkedésekre.

A munkavédelmi hatóság jogosult az ellenőrzése során feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében a Munkavédelmi törvényben és külön jogszabályban meghatározott intézkedés és felelősségre vonás alkalmazására. Mvt 81.

BALESET

Munkabaleset: az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri.

A munkavégzéssel összefüggésben következik be a baleset, ha a munkavállalót a foglalkozás körében végzett tevékenység – munkához kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás igénybevétele...- során éri.

Nem tekinthető munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező balesetnek (munkabalesetnek) az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt.

A munkabalesetet és a foglalkozási megbetegedést be kell jelenteni, ki kell vizsgálni, és nyilvántartásba kell venni.

A sérült, illetőleg a balesetet észlelő személy köteles a balesetet a munkát közvetlenül irányító személynek haladéktalanul jelenteni.

A baleset nyilvántartásának és jelentésének technikai megvalósítása a baleset súlyosságától függ. Minden munkabaleset esetében rögzíteni kell a sérült nevét, születési helyét és időpontját, valamint anyja nevét. Ezen túlmenően:

- a munkabaleset a sérült munkakörét,
- a sérülés időpontját, helyszínét, jellegét,
- a sérült ellátására tett intézkedést,
- a sérült folytatta-e a munkáját.

A munkáltatónak a munkaképtelenséget okozó munkabalesetet haladéktalanul ki kell vizsgálnia, és a kivizsgálás eredményét munkabaleseti jegyzőkönyvben kell rögzítenie¹⁰. A vizsgálat megállapításait olyan részletesen kell rögzíteni (tanúk meghallgatásáról készült jegyzőkönyvvel, helyszínrajzzal, fényképpel...), hogy az alkalmas legyen a baleset okainak felderítésére és vita esetén a tényállás tisztázására. A munkáltatónak a balesetet előidéző okokat meg kell szüntetnie, és intézkednie kell, hogy hasonló balesetek ne következheszenek be.

Súlyos munkabalesetnek minősül az a baleset, mely:

- a sérült halálát (halálos munkabaleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított egy éven belül a sérült orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét vesztette)
- önálló életvezetését gátló maradandó károsodást
- valamely érzékszerv, érzékelő képesség, illetve a reprodukciós képesség elvesztését vagy jelentős mértékű károsodását
- orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülést, egészségkárosodást
- súlyos csonkulást
- beszélképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulást, bénulást, illetőleg elmezavart okozott.

Néhány fontosabb munkavédelemhez kapcsolódó jogszabály:

- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről
- 1996. évi LXXV. törvény a munkaügyi ellenőrzésről
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 295/2006. (XII.23.) Korm. rendelet az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőségről
- 89/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a foglalkozás-egészségügyi szolgálatról
- 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről
- 14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről
- 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet a foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról
- /1998. (I. 16.) MüM rendelet a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről
- 18/2008. (XII. 3.) SZMM rendelet az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról

¹⁰ A jegyzőkönyvet minden sérültről külön-külön, az 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 5. számú mellékletében (munkabaleseti jegyzőkönyv kitöltési útmutatója) foglaltak alapján kell kiállítani.

KÖRNYEZETVÉDELEM

Nincs olyan gazdasági tevékenység, amely valamilyen formában és mértékben ne hatna a környezetre, és ezen keresztül ne károsítaná azt. Ezért egyetlen, a társadalmi elvárásokat tiszteletben tartó vállalkozás sem engedheti meg magának, hogy ne foglalkozzon e a hatásokkal, és ne igyekezzen azokat a lehetőségei határain belül a minimumra csökkenteni.¹¹ Az ember tevékenysége szükségletei kielégítésére irányul, amely a termelés és a fogyasztás folyamatában valósul meg, amely folyamat a létfenntartás alapvető feltétele. A termelési folyamatba nyersanyagokat vagy alapanyagokat, energiát, segédanyagokat és közegeként levegőt és vizet viszünk be. A termelés eredménye a termék, amely a lakossági, vagy ipari fogyasztásra alkalmas.

A **környezetvédelem** egy társadalmi tevékenység, amely az emberi társadalom által saját ökológiai létfeltételeiben (saját maga által) okozott károsodások megelőzésére, a károk mérséklésére vagy elhárítására irányul.

A **környezet szennyezése** során az ember tevékenysége a környezeti elemek tulajdonságait hátrányosan megváltoztatja, ezáltal az emberi életkörülményeket rontja. A környezet szennyezésének folyamat a szennyező források kibocsátásaiból indul ki, és terjedés révén jut el az emberbe, illetve hatol be a környezet valamely elemébe, ahol káros hatását a szennyezés mértéke határozza meg.

A **környezet védelmének alapelvei**: az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás. A környezethasználatot az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek (a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint az ember által létrehozott épített környezet) kíméletével, takarékos használatával, a hulladékkeletkezés csökkentésével, az anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni.

A környezet–gazdaság–társadalom hármasszisztémájának törekvéseit a fenntartható fejlődés elve jellemzi. Lényege, hogy az általános fejlődés folyamatában következetesen egyensúlyra kell törekedni a társadalmi, gazdasági, műszaki és környezeti feltételek között. A fogalomban nemcsak az ökológiai kölcsönös függőség és az egyensúly–fenntartás követelménye jelenik meg, hanem az etikai felelősség is. Olyan fejlődésre van szükség, amely úgy elégíti ki a jelen nemzedékek igényeit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk létfeltételeit sem. Ennek alapját képezi a természeti erőforrásokkal való ésszerű és hosszú távon is takarékos termelési és fogyasztási magatartások kialakítása.

A fenntartható fejlődés elveire épülő környezetvédelem céljai:

- az ember számára egészséges és emberhez méltó környezet biztosítása
- az emberi beavatkozás hátrányaitól a levegő, a víz, a talaj és a növény- és állatvilág megvédése
- az emberi beavatkozás okozta környezeti károk megszüntetése

¹¹ Cégvezetők Kiskönyvtára, X. évfolyam 4. szám

E célok érdekében a környezetvédelmi tevékenység kiterjed:

- a környezetet szennyező és károsító kibocsátások csökkentésére, illetve megakadályozására
- a környezetet szennyező és károsító kibocsátások és hatásaik elemzésére
- valamint e hatások döntően műszaki eszközökkel és módszerekkel történő redukálására
- végül, de nem utolsósorban a bekövetkezett környezetszennyezések, környezeti károk felszámolására

A fenntartható fejlődés szempontjából domináns szerepe van a megelőzést szolgáló környezetvédelmi szemléletnek, amely lényegében a termelésbe integrált, annak szerves részét képező környezetvédelmi tevékenységet jelent.

5. ábra. A környezetvédelem globális felelősség¹²

Fontos célkitűzések:

- a környezet minőségének megőrzése, védelme és javítása
- a természeti erőforrások ésszerű, körültekintő felhasználása
- az emberi egészség védelme
- a környezeti problémák elkerülése érdekében hatékony intézkedések ösztönzése

A környezetvédelem kiemelt területei:

---

¹² Forrás: <http://halaszferenc.hu/system/files/images>

- talajvédelem: a talaj szennyezőanyagokkal való terhelésének csökkentése
- levegővédelem: légszennyezés mérséklése
- vízminőség védelme: a szennyvíz-terhelés csökkentése
- zaj- és rezgésvédelem: a zajterhelés mérséklése
- hulladékkezelés: hulladékok mérséklése

A környezetvédelem módszerei:

- aktív védekezés: a szennyezőanyagok kibocsátásának megakadályozása
- passzív védekezés: a kibocsátott szennyezőanyag koncentrációja nem haladja meg az előírt értéket

7. A hulladékgazdálkodás

Általános értelemben **hulladéknak tekintendő** az ember mindennapi élete, munkája, gazdasági tevékenysége során keletkező, a keletkezés helyén feleslegessé váló, ott közvetlenül fel nem használható, különböző minőségű és halmazállapotú anyag, anyagegyüttes, termék, maradvány, tárgy, leválasztott szennyezőanyag, szennyezett kitermelt föld, amelyet a birtokosuk sem felhasználni, sem értékesíteni nem tud, és amelynek kezeléséről külön kell gondoskodni.¹³

A hulladékok keletkezésének megelőzése, a keletkező hulladékok hasznosítása, feldolgozása, illetve a nem hasznosítható hulladékok ártalmatlanítása csökkenti a természeti erőforrások igénybevételét, az elhasználdott anyagok hulladék formájában a természetbe való visszakerülését, továbbá eredményesen segíti a gazdaság hatékonyságát.

A hulladékgazdálkodás az elkerülhetetlenül keletkező hulladék megfelelő gyűjtését és hasznosítását, ill. ártalmatlanítását jelenti. Meghatározó szempontjai:

- a hulladékok keletkezésének megelőzése, a keletkezett hulladékok mennyiségének és veszélyességének csökkentése
- a hulladékok szelektív gyűjtése és hasznosítása
- a nem hasznosítható hulladékok környezetvédelmi követelményeket kielégítő ártalmatlanítása
- a hulladékok által elszennyezett területek rehabilitációja

---

¹³ www.kvvm.hu/szakmai/hulladegazd/oktatas/szakmaifuzetek/1.PDF

6. ábra. Szelektív hulladékgyűjtés¹⁴

A környezetbe kibocsátott és nem megfelelően kezelt **hulladékok környezetkárosító hatásai** több módon jelentkeznek:

- a talaj, talajvíz és felszíni vizek szennyeződése
- a levegő szennyeződése
- fertőzésveszély
- a rovarok és rágcsálók elterjedése
- a környezet elszennyeződésének esztétikai jelentősége

A veszélyes hulladékkal összefüggésben a termelő köteles:

- fajtánként elkülönítve gyűjteni a keletkező anyagokat
- biztonságos átmeneti tárolásukról gondoskodni
- a környezet szennyezését kizáró szállításukról gondoskodni
- bejelentést tenni a keletkező veszélyes hulladék fajtájáról, mennyiségéről és kezeléséről
- jelenteni a hulladék gyűjtésének, átmeneti tárolásának, ártalmatlanításának módját

A környezetvédelem és a hulladékgazdálkodás egységes elveit szolgálja többek között a **termelés technológiájában** a hulladékszegény eljárások alkalmazása, az üzem belüli visszaforgatás megvalósítása.

A termékek tekintetében a környezetvédelmi célkitűzések eredményességét szolgálja a hasznosítható anyagok beépítése a termékekbe, a termékek élettartamának növelése, több célra hasznosítható termékek előállítása, a többféle csomagolóanyag alkalmazásának elkerülése.

A fogyasztási folyamatban az értékesítő, vásárló, felhasználó részéről szükséges környezettudatos magatartás jellemzői a kritikus szemlélet az értékesített termékkel szemben, visszavétel az eladónak, vásárlás helyett csere, részvétel az elhasznált anyagok, eszközök gyűjtésében.

---

¹⁴ Forrás: <http://m.blog.hu/jo/jotett/image/pictures>

Az állam feladatai a környezetvédelem, hulladékgazdálkodás területén:

- a jogi, műszaki szabályozás
- a koordináció
- a termelés-értékesítés-fogyasztás-hulladékkezelés ellenőrzése
- termelési technológiák és termékek engedélyezése, szabványosítása
- pénzügyi feltételek megteremtése
- külföldi államokkal történő egyeztetés, Európai Unió előírások betartása és betartatása.

Néhány fontosabb környezetvédelem jogszabály:

Az 1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól

A 2000. évi XIII. törvény a hulladékgazdálkodásról

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról

1994. évi LV. törvény a termőföldről

20/2001. (II.14.) Korm. rend. a környezeti hatásvizsgálatról

21/2001. (II.14.) Korm. rend. a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról

137/1997.(VII.24.) Korm. rend. a vízminőségi kárelhárítással összefüggő feladatokról

10/2000.(VI. 2.) KöM-EüM-FVM-KHVM együttes rendelete a felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről

12/1983.(v.12.) MT. rend. a zaj- és rezgésvédelemről

Az 1996. évi LII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Tanulói tájékoztatás:

1. Olvassa el figyelmesen a fenti szakmai információtartalmakat! Elemezze, értelmezze őket az Ön szakmai területére vonatkoztatva!

2. Internetes keresőprogram segítségével tájékozódjon a tűzvédelmi, munka-, egészségvédelmi és környezetvédelmi jogszabályok tartalmáról! Emelje ki az Ön szakmájára, a munkáltatóra és a munkavállalóra vonatkozatható részleteket, figyelembe véve a tevékenységi formákat és a foglalkoztatottak létszámát! Tanulmányozza az egyes területeken működő felügyelet munkáját!

3. Az oktatás során a kézműves műhelymunkában szerzett ismeretei, tapasztalatai alapján tárja fel munkakörnyezetének és tevékenységének jellemzőit tűzvédelmi, munka-, egészségvédelmi és környezetvédelmi szempontból! Tárja fel, milyen ártalmakat és veszélyforrásokat kell figyelembe venni, milyen megelőző intézkedéseket kell tenni a minden téren biztonságos munkavégzés érdekében! Elemezze a felhasználásra kerülő anyagokat, a keletkező hulladékokat, a szükséges védőeszközöket, berendezéseket! Elemezzen konkrét eseteket, az eseményeket kiváltó okokat, az elkerülés lehetőségeit, a következményeket, a foganatosított intézkedéseket, vonja le a tanulságokat!

MUNKKANYAG

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Milyen szempontok alapján sorolják az intézményeket az egyes tűzveszélyességi osztályokba? Válaszát írja a kijelölt helyre!

Írja le, milyen osztályokat jeleznek az alábbi betűk?

„A” jelzés:

„B” jelzés:

„C” jelzés:

„D” jelzés:

„E” jelzés:

2. feladat

Egészítse ki az alábbi hiányos mondatokat!

A Magyar Köztársaság területén munkát végzőknek joguk van a _____,
_____ munkafeltételekhez. A munkavédelem hatálya kiterjed minden
_____ munkavégzésre. A munkavédelem két fő területre osztható, ezek a
_____ és a _____.

Milyen munkavédelmi kötelességek vonatkoznak a munkavállalóra? Válaszát írja a kijelölt helyre!

---

3. feladat

Sorolja fel, melyek a környezetvédelem kiemelt területeit?

Sorolja fel a hulladékgazdálkodás meghatározó szempontjait:

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A tűzveszélyességi osztályokba besorolás függ a munkavégzés típusától, helyiségekben található anyagoktól.

- „A” jelzés: „Fokozottan tűz- és robbanásveszélyes”
- „B” jelzés: „Tűz- és robbanásveszélyes”
- „C” jelzés: „Tűzveszélyes”
- „D” jelzés: „Mérsékelt tűzveszélyes”
- „E” jelzés: „Nem tűzveszélyes”

2. feladat

A Magyar Köztársaság területén munkát végzőknek joguk van a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez. A munkavédelem hatálya kiterjed minden szervezett munkavégzésre. A munkavédelem két fő területre osztható, ezek a munkabiztonság és a munkaegészségügy.

A munkavállaló kötelességei:

- köteles munkáját úgy végezni, hogy ez saját vagy más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse
- a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően használni, karbantartási feladatokat elvégezni
- az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni
- a munkavégzéshez az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető ruházatot viselni
- munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani
- a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és alkalmazni
- a részére előírt orvosi vizsgálaton részt venni
- a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni
- a balesetet, sérülést, rosszulétet azonnal jelenteni

3. feladat

A környezetvédelem kiemelt területei:

- talajvédelem: a talaj szennyezőanyagokkal való terhelésének csökkentése
- levegővédelem: légszennyezés mérséklése
- vízminőség védelme: a szennyvíz-terhelés csökkentése
- zaj- és rezgésvédelem: a zajterhelés mérséklése

- hulladékkezelés: hulladékok mérséklése

A hulladékgazdálkodás meghatározó szempontjai:

- a hulladékok keletkezésének megelőzése, a keletkezett hulladékok mennyiségének és veszélyességének csökkentése
- a hulladékok szelektív gyűjtése és hasznosítása
- a nem hasznosítható hulladékok környezetvédelmi követelményeket kielégítő ártalmatlanítása
- a hulladékok által elszennyezett területek rehabilitációja

MUNKANYAG

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- <http://cegvezetok-klubja.cegnet.hu/2005/4/5-a-minoseg-gazdasagi-jogi-es-tarsadalmi-vonatkozasa> (2010.09.20.)
- http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C5%B1_zolt%C3%B3_berendez%C3%A9s (2010.09.20.)
- www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_kornyezetvedelem (2010.09.20.)
- www.firesziget.hu/tuzoltokeszulekek/index.php (2010.09.20.)
- www.hotdog.hu/magazin/magazin_article.hot?a_id=266609&h_id=57526&m_id=20341 (2010.09.20.)
- www.hrportal.hu/article_print.phtml?id=80037 (2010.09.20.)
- www.hrportal.hu/index.phtml?page=feature&id=34375 (2010.09.25.)
- [/www.kvvm.hu/szakmai/hulladeggazd/oktatas/szakmaifuzetek/1.PDF](http://www.kvvm.hu/szakmai/hulladeggazd/oktatas/szakmaifuzetek/1.PDF) (2010.09.25.)
- www.ommf.gov.hu/index.php?akt_menu=288 (2010.09.26.)
- www.ommf.gov.hu/index.php?akt_menu=309 (2010.09.25.)
- www.prosafe.webzona.hu/jogszabalyok.htm (2010.09.22.)
- www.prosafe.webzona.hu/tuzvedelem.htm (2010.09.20.)
- www.tarhely.sokoldal.hu/.../sajat-honlap-ingeny--sokoldal_hu (2010.09.22.)
- www.toxinfo.hu/index.php?page=tuz_amit#Tuzvedelem (2010.09.25.)
- www.tuzelo.abbcenter.com/?id=54623&cim=1 (2010.09.18.)
- www.uni-miskolc.hu/home/web/wwwkoh/www/hun/kemiai_int/kollegak/o_banhidi/k_vedelem_1.pdf (2010.09.11.)

A(z) 1004–06 modul 046–os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 215 02 0010 31 01	Csipkekészítő
31 215 02 0010 31 02	Fajátékkészítő
31 215 02 0010 31 03	Faműves
31 215 02 0010 31 04	Fazekas
31 215 02 0010 31 05	Gyékény-, szalma- és csuhéjtárgykészítő
31 215 02 0010 31 06	Kézi és gépi hímző
31 215 02 0010 31 07	Kosárfonó és fonottbútor-készítő
31 215 02 0010 31 08	Szőnyegszövő
31 215 02 0010 31 09	Takács
31 215 02 0100 21 01	Kosárfonó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

20 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató